

ТЫА ХАҢААЙЫСТЫБАТЫГАР ААСПЫТ СЫЛЛААҔЫ ТҮМҮКТЭРБИТ УОННА САНА СЫЛГА СОРУКТАРБЫТ

Ааспыт сыллаагы үлөбүт түмүгүнүн сүрүн баайдытын — ынах сүөһүбүт ахсаанын тутан хаалыбыт, олгон сылгы ахсаанын элбөтүбүт. Ол курдук 2016 сыл, тохсунньу 1 күнүгөбүт турутуна, улуустулар 20282 тобо ынах сүөһү баш, ол иһигээн ынаа — 8078 тобо. Былырылпыттан ынах сүөһүбүт 180 тобонон ынаага, ынах ахсаана 31 тобонон элбөт. Ынах сүөһү элбөтүнүгэр Алабар, Ойулуун уонна Бахсы нэһиликтэргэ үчүгүйдүк ылан үлөтүлүр. Сылгыбыт ахсаана — 15748 тобо. Ол иһигээн биэс — 10613 тобо. Былырылпыттан сылгы ахсаана 611 тобонон, биэс 86 тобонон элбөт. Үүтү туттарыла 7100 тонна былааннахпыт 100 % толорулут. Манна ордук үчүгүйдүк көрүлүсүтүгэр Алабар, Чыаар уонна Хааар нэһиликтэргэ буолалар. Хаһаайыстыбаларбыт сайын устата 38674 тонна оту бэлэмнээн, кыстыгаа толору оттоох-мастаах үгүтүмүпүт. Үөһээ Дьааһы улуутар 710 тонна от атылаабыт.

Агрокластер хамааһынын тэрийин үтүө түмүктэрдээгин Мугудай, Толгой нэһиликтэригэр номнуо көрөбүт. Мырыла, Хатылы, Хаһаах уонна Чыаар нэһиликтэригэр сана агрокластердэри олохтообутта үтө сабалана. Ити нэһиликтэргэ 8 элэр фермер 1,5 мөгүйдүн суумалаах гранты ылар ситистир. Быйыл бу устун салгыт тэрийилэ: Бу хамааһын тэрийтэн, тыа хаһаайыстыбатын үлөтүн сайыннары, нэһиликтэргэ ыччат олохсуйа тахсыла күүһүр. Ол курдук былырын 11 элэр ыал олохсуйа. Улуустулар 278 бааһынай хаһаайыстыба баарыттан 35 саастарыгар дэри 80 хаһаайыстыбаны элэр

дэри тэрийтэн, салайан үлөтүт сылалар. 2014 сылга улууска 38 элэр дэри салайар бааһынай хаһаайыстыбалар баара. Нэһиликтэргэ ыччат олохсуйар, тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар буолуһа, ол нэһиликтэ бары өтүгүн көсүлүсүтүк сайдыа.

Тыа хаһаайыстыбатын министригэбин иһигээн 2012 сылтан үлөтүт «Элэр фермердэри өйөөһү» программала 4 сыл устата кыттан кэлэбит. 2015 сылга 18 элэр фермер 26,802 тыһыанча солкуобайлаах граннары ыланар, хаһаайыстыбаларыгар хотоннору тутуута, ынах сүөһү, сылгы уонна техникка атылааһыттар туһайдылар. Быйыл бу программала улуустулар испиһэс кыттып бадалах 74 элэр сана тэрийит уонна тэрийтэн бадалах хаһаайыстыбалар суруйардылар. Билигин Федералай программала уларытын киирсири турар. Ол быйылтан, үүт хаһыастыгар үлөтүтүк сана тэрийтэр фермердэ ылар суумалара улаштан биригэс, ол билин агрокластердэри тэрийтэр үлөтүтүк көмөлөс буолуһа дэри эржэбит.

Иккис программа «Дьаа көргөн ферманы сайыннары». Манна билин улуустан 2015 сылга 9 бааһынай хаһаайыстыба 38,400 тыһыанча солкуобай гранты ылан, хаһаайыстыбаларын материалнай-техниксый базаларын бодоргоһуту туһанылар. Сылгы граннары ылааччылар ахсаандарын элбөтүт, биригэбит граннары бодоргоһуттар сөптөөхкүк туһанылар үлөтүн туһайаахтыт. Бу күнүгэ «Дьаа көргөн ферманы сайыннары» программа куонкурса билэринэ. Манна улуустулар сүрбөтү хаһаайыстыба кытаары былаанналар.

Федералай уонна республикаагы биригэстэн үбүтүт программаларга олохсуйт, олорор дьэктэри тутуу салгыы ытылаах, ааспыт сылга бу программаларынан улууска 30 сана дьаа тутулуна, маатан 29 дьаа үлөтү көлөрүлүт.

Сүөһү боруудатын тупсардытына эр, сүөһүтүн ытылар боруудукуйаны үлөтүтүт үтүө түмүктэри ситиһилитин сөп. Тохсунньу ый бүтүк күнүгүгэр улуустулар Уус-Алдан Таңдалыттан Россия Үлөтү Геройа, Саха Республикатын боруудуука М.Н.Головцев кэти, үтүө фермердэри кыта көрүтүн, бу үтө

хайыастыгар тус улуустулар көсөт, сүбэти биригэстэн көмөтү олорон барла. Манна тэти М.Н. Головцев хаһаайыстыбалартан 10 племенной сүөһү таһаастары атылаһан нэһиликтэргэ тарытытыт «Мындааайы» ТХПК комплексы толору кыаһынан үлөтүн ситиһилитин ол иһигээн быйыл 200 тобо уонна атын хаһаайыстыбаларга анаан 90 тобо борууда таһаастары атылаахтыт. Ити сүөһүтэр улууска племенной сүөһү тэнийтигэр сүрүн олук буолуохтара. Борууда оҕустары тарытытыт тэти искуственный сизмэлэһити үлөтүн күүһүрүтүт. Ити хаһыаста хаалыбыт улахан. Онуока бастатан туран, сизмэлэһити үлөтүн күүһүрүтүт элбөтүтүтүт күүһүрүтүтүт, квалификацияларын киилэр үрдэтүтүтүт, семной матырыалаһан хаачылы үлөтүн биллэрдик тупсаран үлөтүтүтүт. Үтө таһаарылаах буларын туһутар «Саха племенное хозяйство» тэрийтэн кыта ыла ситиһилити үлөтүтүт. Ааспыт нэтигэ улуус сылгылытара муннаах, ассоциация тэрийилэр. Бу ассоциация сылгы племенной хаһаайыстыбалары күүһүтүт, кытаһынан, ахсаандарын элбөтүт, улуус сылгылытара барытын түмөт үлөтүт, интэригэри көмүсүтүт, киилэр күнүгэ кытаһыларын, араас боруудуларын былаарсар сыллаах тэрийилэ.

Быйыл бири дойдулаахтыт, Социалистический Үлө Геройа РИ. Константинов төрөбүт 120 сыла тулар. Үбүлөү үлүк таһынаахтык ытыла республика, улууска анал хамаһылар тэрийтэн үлөтүн сылалар. Ити тэрийтэн чэрчигээн, Герой төрөбүт нэһиликтэ улахан ынах, улуусту ынаага ат сүүрүтүт, сылгылыттар сэттара ытылаахтара. Ону сэрэ кыныгэ тахсыла, нэһиликтэ спортивнай саада уонна да атын тутулар былаанналар.

Быйыл ынаабыт иһигээн 1530 гектарга нэригэ былааннахтыт. Манна таһыан 398 гектарга тупсарыах кулутура ытылаах «Мындааайы» кооператива борууда сүөһүтэр кэтигэстэктэр. Онно анаан үлөтүтүт 300 тонна сизмэлэ ууохтара. Уопсайынан этгэс, сүөһүтүн ынылар боруудукуйаны үлөтүт иһигээн ситиһ улуустулар, сана бэлэмнэһити үлөтүт күүһүтүтүт илэтир. Ааспыт сылларга

ити үтө хайыаста кыаһылаах дэри биллэригэр төрөстөх. Кыһылы юмэ дулаһы, таһаастары Алабар, Кытаах нэһиликтэригэр ытылаахтара. Эригэ хорутулулут сирдэргэ өр сыллаах от ытылаах. Манна хаһаайыстыбалартан сайааха хомуйан олоробут.

Быйыл от ыйыгар бүтүн Россияга Тыа хаһаайыстыбатын биригэһи ытылаах. Ол — быйлыгы үлөтүт сүрүн хайыаста. Онно бэлэмнээн семинардэ, биригэһи ылар дьэтигэ үлөтүт буолуохтара.

«Чурапчы» кооператив быйыл 7055 тонна үүтү тутан, 2000 тонна үүт боруудука тын уонна 216 тонна ынах арыла олорон таһаарар былааннаах. Улуус «пилотнай» бырайыага киирэн, үүт субсидиятын харыта элэр кэти хаһаайыстыбаларга абаанан биригэһи быйыл эмэ салыа. Ити тыа хаһаайыстыбатын боруудукуйаны олороччуларга сайылыктарын олороччулар, олох кииригэригэр улахан көмөлөс булар. Механизироканай боруудука саатардан, тупсаран олоруу үлөтүн ытылаах. Федералай бюджеттан үбүтүт, переработкан дьарыктан кооперативтарга «Поддержка малых форм хозяйствования» хос программала кыттан, куонкурсу таһаарыла. Муунулаахы ас-үс көмөһө эмэ саатарылаах.

Иһигээн өтүтүт сүөһү тоботун ахсаанын чалүтүт түлэһит, салгы элбөтүт хайыастаах үлөтүт-хамаһы тэрийилити улуустулар хаһаайыстыбалар бэлэмнэһитүт барылар аныгы юм илэтигэ буолу. Онно хаһаайыстыбалар сүрүн баайдырын — ынах, сылгы сүөһүтүн ахсаанын сыллаа эбэн, үлөтүт мистэтин эбэн таһааран, үлөтүт сана технологилары, ньамалары туттан тэрийилити бэлэмнэ уурулуоҕа. Онуока улуусту дьаһыта, тыа хаһаайыстыбатын управленигэ, «Чурапчы» ТХПК бары тыа хаһаайыстыбатынан дьарыктанар тэрийилити уонна бааһынай хаһаайыстыбалар бары биригэ сүбэтигэ, кытаһан уонна түмөт үлөтүтүтүт, үтө түмүктэри ситиһилити дэригэ эржэбит.

Анна ЗАХАРОВА,
улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын
управленигын начальнига.

Кии уонна сокуон

БЭРЭЭДЭК ТУПСАРЫН ТУҢУГАР

Олунньу 15 күнүгэр улуус дьаһытатын ааспай саалыгар буруйу олоруу сэрэтэр үтө биригэстэктэр икэи арылаһаагы хамаһыа кэти ытылаах муннаах буолу аста.

Манна улуус Муннаахтын председателэ Я.П.Ожешников, улуус баһылыгын бастаы солбуука А.А.Ноговицын, улуус прокурора И.В.Яковлев, прокурор солбуука А.В.Степанов, полиция начальнигын солбуука И.Д.Свиридов, Силэстийэллэр комитет салайаачыта Е.Н.Местников, нэһиликтэ баһылыктара, улуус сүрүн управлениелара, оокула диригэрдэ, уһууан эбэтигэрдэ, общественнай хамаһынын лидердэ кытаһыны ытылар. Муннаах улуус баһылыгын социальнай боруудуларга солбуука О.Ф.Петрова иһигэ сагалыт ытыла.

Иһигэригэр олорон, прокуратура, полиция, следственный комитет бэрэстэһитлэри тыл этигэр, үтө

түмүктэрин, иһигэ сагалыт сарыаһыт, ытылаахтарга хоруулаһылар. Бастаы көрүтүт бэрэстэ иһигэ, буруйу олоруу үлөтүтүт кулук эрэтэр, ырытан көрөхкө, улахан ыар буруйдэр аһаһытара иһигэ үлөтүт. Ол онутар, мобилнай баатан харылы уоруу, арыла иһигэ баран мааһыны уруулар олорон икэстээн тутулуу түтүгүт эбэтигэр көлөрүтүт мистэтигэ бэлэмнэ. Үлүк технология сайдыыт юмэтигэр буруйдэр хомойуһа иһигэ, дэтигэ арылаһа иһигэ. Ону таһыан эмэстэһити бэйэни дьаһаһыттан буруй тахсылыт үлөтүт тэригэ буолу баар суол. Ол эбэтигэр, уруу сүтэригэ санаһынын, эбэтигэр эрэ түмүктэрин боруудулаах буолуһа, туора дэри иһигэ мобилнай баһылыт хайыа баарар арыла киирэр кытаһа биллэн турар, улаһар. Арыла иһигэ баран уруула олоруу хорууһунай буруй баһылыгын көрүтүн, ытаһыа кытаһынын бары бэрэстэ, онно ити хайыаста былырылпыттан улахан үтө ытылаһа кэти.

Нэһиликт баһылыктара учасковийдэ үлэтигэр тэтигэ, эбэтигэ ытылаһа биригэтигэр, ону таһыан арылаһа сокуоннай сүх атылааһыны борууду олох туруулаахтык үлэтигэр этигэр. Иһигэ ытаһаһа кэтигэ кытаһан бэлэмнэтигэр. Онно арылаһаһыны, «туоһулар» утары охсуһар дьэтигэ санаһынын сагалыт.

Муннах түмүгүн, хас да соруудаһа рекомендация ытылаһа. Онно сүрүннээн, былаас бары уорганнара, бары тэрийилити, обществолар бири ситиһилити үлэтигэр илэтигэр. Бири кэти ситиһилити үлэтигэр күүһүтүтүт ааспыт сылларга ытылаһа үтө-хамаһа түмүктэри туоһулуруу бэлэмнэтигэр. Онно тэтигэ ытылаһа, улуустулар буруйу олоруу аһаһылар, ыччаттыт сокуону билэр уонна убаастыт буол иһигэригэр бары биригэ үлэтигэ тулаһыт.

Афанасий ЗАХАРОВ

Киниз... Киниз... Бийиги
калугу дьон, оро эрдэститтэн
киниз дыкты ийгэтээр
умсугуйан уланталаньт.
Эрдэстэ кестор олох бидибэт
күүлүтөн үгүяра, сохтороро.

Бийиги кыракый
участниктыгар – Улахан Күөлгө
үчүгэй кийин бустар күнө дыйын-сак
бырашыннык буслара. Одо
эрденкитиге, Улахан Күөл
ичкиллий ордосолоттор үгөрнөр
куммитигер, килекеханыгышан
Федор Федорович Макаров
үлгүлүр. Очкелорго, кийинки
токтуу-токтуу, дийнгиин тогтору-
таары эрийөн көрдөрөлөтөр. Ол
токсубул кумитер, Федор сүрдөк
үчүгэй кулашыны ырыа ылытыра.
Минтобо эрд, кийи “Хайтылар хара
характадым” диген ырыатын
ойдоон хайдыгытын.

Ээлэн өр сүүлларга Платон Васильевич Коркин үлээбигиз. Платон Васильевич оройуонга биар бастыг үлээх юаньмеханик этэ. Кини Россия бочууттаах юаньмеханика, Россия суруналыыастарын сойууһун чилинээ, Саха сиринээди юаньмеханика, үлэ уонна спорт ботэрээтэ. Бүгүн мин Платон Васильевичты агаан-миссэн көрсөң, киниэ зыгэтигэр үлээбигиз сүүлларын туһунан юаньмеханигэр көрдөгүм.

- Пётр Васильевич, бывший
Россиза кинг съта
билоркиниг. Събисей кинг
кинг дону нинг бары иску-
стволартан самай

сүүлжилвхтарьянн заабылгара. Эн юннэ эйгэнигэр үлэбэгит сүүлгынн юннэ савмай тэнн-йэн сайдылгыт күмэригэр аастыта. Ханна үөрөгөн юннөмө-хынс идэттэн кыбылжыаный?

- Мин көпсөөмүнн ошо саасылтан сазалыырым ордук буолуо. Оскуолаҕа үөрэнэ сырыттахпытна, киннэ олус кундуу буолара. Кытаанаха киннени оскуолаҕа көрдөрөллөрө. Ити 1963-1964 сыллардааха этэ. Очолорго, сэрии бэлэрэниир баалтара, кинигери биһиги, оҕолор, олус ытыктыы, убаастыы көрөрбүт. Киннелэр хайдах сэриигэспиттэрин билээкпитин баҕарарбыт. Кинимеханиктар Семен Семенович Борисов, Иннокентий Иванович Бурцев киннэ билэриниһи ыйыы кэлэхтэринэ, оҕолор төгүрүчү эрийбэн куйбурбут. "Киннэ сэриилээх дуо?" - дигэн бастаан ыйыларбыт. "Сэриилээх" дигэхтэринэ, үөрүү-көтүү, "Ураа" хайылытаһын бөҕө буоларбыт. Оҕолорго куруһуок усталина, билиинниги, арааһа, техникескэй хайыскалаах буоллаҕа буолуо. Онно уолаттар сылдарбыт. Онно киннэ пленаныһи төлөрүү эрийбэ (перемонаһаһыһа) ким дыһылаах тиксэрэ. Бастаан, ырахан буолан бараа, киннени үөрөгөн, түргэһиик эрийбэр буолбуппут. "Советский экран" суруналга суруттарбыт. Оҕолор биллиилээх артыыстар аһыһаһарын мунуһалара. Кытаанах 8 кылаастаах этэ. 1966 сыллардаа аһык кылааһы бүтэрэн бараан бары үрүө-тараа барбыһыт: ким Сыланга, ким Чураһыга олгон да аһын сирдиргэ. Мин Сыланга 9-с кылааска үөрөнө сылдан уурайан, дойдубар тийсэн борооску көрбүтүм. 1969 сыллардаа Дь о к у с к а й д а а ҕ ы кинимеханиктары үөрөтү уһуһуһа үөрөтө барбыһым.

- Багтаан, үлөбүн ханна
саргалаабылзынгий?

-1970 сыллаахха бүтэрэн кэлбитим. Билингги амбулатория

[illegible]

- Өр үлгэрийг сүргийн мин торообут-үвсэлийг дойдун Улахан Күөл булар. Киномеханик ханна багдар бөхөлөг биэр түнх, эгэргэ дэллэ, кулпуурааны дянтог-сэлгэ тирогдэр кин булара.

- 1972 сэдлэхэд Улахан Куялгэ аашин көбитим. Оюулан-культуу дунтнээр аппараттайбын улархан снорон, бастаан, биэр аппараттайн көрдөрбүтүм, онгон "КН-15" дун киноаппаратура туруоруллубута. Онгон кино көрдөрүүтүн хааны-стыбата бидэн туллубута. Миниа бэсэлэин, Бэрэжэ, Түрбэжэ тийэн көрдөрөрүм. Саамай

таһарыйлаантык бу сылларга үлгүлөбүтүм, мадды былааммын апарытпосорум. Кулуулдироктарынэн Галина Гаврильевна Маварова үлгүлөбүтэ. Оччолорго, Улахан Куелгэ комсомол тутангыһынан, оскула куниттэн кылааһынан тахсан элэр оболор сопуоска, фермага үлэлииллэрэ. Ыччаг элбэх бугулан, олох олус кэччөөк этэ. 16 сыл оһио спорбуг, үлгүлөбүт кэмтэрибин олус күмүдүтүк санылыбын. Эдэр саһым умнуллубат үтүө кэмтэри оһио аспыттары. Күннэни олохтосор Григорий Михайлович Маваров (Колмуослак Кириэс) “Беларусь” тыраахтарынан, Егор Егорович Маваров-2 (Аччыгай Гоша)

Николай Семенович Макаров
"Молоко" массыннан тагалара.
Онон килгени тохтоло суох
корпоратум. Улахан

бичраагийнхныг хэргээр
муннахтар булгар эрх зүйн
күннэ тохуур "Каассабай" дөн
аатанар, бичраахыг сүлдэр
үчүгэй кингэртн абыйа
нүхилэннэлэх пуунгарга
бичрэт этгэр. Сыланга эбэтэр
Кытаанахха 8 часка булбул
күннэни түүнэртн баран ажалан
көрдөрүм. Инньа гынэн, Улахан
Күгүлэр үчүгэй кингэртн ханан да
малгалатарга. Тоно да ырахан
үлөз сүрүтгалар, күлөз хойул
күлэн үчүгэй кингэртн көрөн үерэн
көтөн таргалалтарга. Онноосор,
Мырыа курдук ырах сүртэн от
түйн күлэн баран, күлэн көрө
күлэлтэр. Аны от ылыбыт күннэбин
сарсыралда Арылаахтан күлэр
рейсэбэй автобулун Чурачылга
күлэртн туттарарым. Күнүлүн
бичрэтүзү тух үлэ баарынан
үлгүлүрүм, күлэртн күннэбин
көрдөрүм.

1984 сылтаахха Клара
Дмитриевнаны көрсөт, Ыал бустан
Чурапчыга көһөн кырыбим.
Чурапчыга "Маарыччаан"
кыюустанга уулуи кырыбим.

- Чурагчыга үйлдэбигт коллективын туһунаа хэснн түсгэжн ээ.

- Суртах зйгтэх коллекциа үлээббитим. Салайааччыбыт Афанасий Алексеевич Синцев эгэ Дьон кыһааһын аһараллоро. Күнүз түөрт сээс кэрдэрүллэрэ. Үчүгэй кыһааһа биһиги төрүт быһаһаык буһара. "Мирькован" кыһааһа дүрүөктэрэ Полина Михайловна Евграфова эгэ, кинимеханикастарынан "Бочуот знага" уордуннаах Александр Георгиевич Порнягин, Василий Дмитриевич Монастырев уонна мин үлээббитим. Василий Иванович Яковлев үлэтин сыйдыһыта. Худуһунуу дугарбыт Иван Иванович Еремеев, Семен Петрович Кириллин эһитэр.

Анна Федоровна Яковлевна

Анисия Софроновна Захарованы ода, бииргэ үлгэрбил, алгысгыт дьоммун эмнэ үгүө тыһынан ахса-
бын. Мин оскуола-интэринээкэ
олорорум, күнүс 3 часка кэлэн
баран, түүн 12 часка, бүтэһик
күнүө кэнилтэн бииргэ дьыббар
кэлэrim. Үлүбиг таһынан элбэк
субуотунньуктарга, тэрэһилэргэ
кехтөөхтүк кыттарбыт. Күнүө
Чурагчы сэлээнньитигэр өссө
“Чаранга”, оскуола-интэринээкэ
уонна санаторийга көрдөрүлгө.
Тутуу учаастагар эмнэ көрдөрүлгө
сыйдыбыта.

- Пынтон Васильевич, эн
Россия сурунальыстары
сойууһун чыпчыһын, "Сапа
аһ" хаһыаһы спорту сырдтан
аһыһа суруйаһын.

Минг саха уолагтара тустууга ситинилэрин этэр эрдэллэгтэн сэигэрбин, элбэк курактэнилэргэ, керсүһүүргэ сылдабын. Мустут мпырыйаалым элбэк, хаартыккалар да бааллар. 1977 сыллаахтан ханьаака сүрүйбэни.

- Дыгэ кэргэниг туһууһан
бэриһиһээр эр.

- Күргәним Клара Дмитриевна
эр сыйларга пенсионный
управленинда, оштон социальный
страхованиега отдельлар үлгүбиз.
Үс ошо үрәктәрин бүтәрен үлгү
буолтулар, кыра кылы Алексана
медицинска педиаг идәнгәр
үзәнгә.

- Пелтон Вастильевич, саха
кумустин сайдыытыгар
самааһарыт.

- Билигтэй зогсох юуны үнэллэр, биридлэгтэй да дьон, айар да болохтор бааллар. Билигтэй чургалталыг – Сага сирин биер сүртээх юун, даринг, баай истори-гээх улуустарыгтан биридхэтэрэ. Улуусууд тулунан документальнай кино умуллара буоллар. Эдэр дьон уус-уран кинигини устууга ыксан айымньылаахтык үлэлигитэрэ кэрэхсээр эрэ уосна кинигэри ойуохкоо наалда.

Юсупов
Наталия ЗАХАРОВА.

АЛТА УОНЧА СЫЛ МУННЬУЛЛУБУТ ЭКСПОНАТТАР

Бийлэнгэ сэлбэлгийн удууснутугар Музей сэлбэлэн биолэриллэлтэ. Онго олоогурин, А.А.Саввин ашлын Чурагчлалд музейга засныг ыитан садалан, гүнлэлжгэр историларын сырдатар быйсангилары көрүү садалан. Олууну 17 күнүгэр Арьсалах гүнлэлэлтгэн биологическай наука кандидат, кыргайы үгөтөгч, 86-с хаарын сангыгэр түгэрбиг ытас кыргалаас С.Р. Попов – Сигэрэй Сэмэн өр селларга мунуубут чаалнай, коллэсционнай көнө селлар музейн киллэри бар дон дуулугэр туруорт. Кини оссо “Эн халга сардала үүгэрдин” дон ыргы тьларын олохо киллэри, кэс ортоо дьлгнлгэр сардала сибжэллн тьлхннarin, республика

сэсэн туулуктаах, ол арга, улууса бастаан ториллибигт
оскулалартан нэонс оскула буган тэсэбигт. Бу манна
церковнай-приходской оскулага маннай үоронд киирбигт
дэоннор аагтарын архивыгтан көрдөөн, 1908-1910 сс. кылаас
сурунаалтарын булан, очноосуу дэон аагтарын көрдөрүүтэ
анаан агуллым. Аны Кышыйы 70 сылыгар аняммын, "Ким да
умнуллубат, туох да умнуллубат" дэон тэмэбэ инни-бии тэйд-
дарбын сырдатар матырыялалтары көрдөрүүтэ таһаарлым.
Киирилэргэн биридэстэрэ билилэнтэ түбөһөн баран
Германияда көмүлө сытар, биридэстэ Тверской уобаласта
көмүлэ сытар. Кыраайы үөрэтэоччи буларым
быйылынан, торгэним нийтэн оёруогт буюрун хаһа
сыгдыан, батыргы дэон уһана сыдыбыгт сирдэрэ

С.А.Новгородов аатынан Чуригы
орто оқу салатын педогогический
университет.

Хялгат бэчээхэ бэриллэр графика: 16 ч 00 м. Бэчээхэ бэрипиннэ: 16 ч 00 м. "Сана олох" редакционной-издательской хэбшэ: 16 ч 00 м. Хялгат сызната: 10 солк.

Ответственные: Неустроев Александр
Романович конт. тел.: 89141023656, Павлов Ай
Романович конт. тел.: 89142295058